

Gospodarka wrzuca niższy bieg

Wyniki badania przeprowadzonego wśród polskich dyrektorów finansowych podczas cyklu Kongresów Dyrektor Finansowy Roku

Październik 2016

Słowo od autorów

Grant Thornton

Szanowni Państwo,

już po raz kolejny firma Grant Thornton ma zaszczyt być Partnerem cyklu kongresów Dyrektor Finansowy Roku. Możliwość udziału w cyklu spotkań CFO z całej Polski jest dla nas niezwykle cennym doświadczeniem, ponieważ to właśnie dyrektorzy finansowi, z racji zajmowanego w firmie stanowiska, podejmują zazwyczaj kluczowe decyzje w swoich przedsiębiorstwach, nie pozostające bez wpływu na całą gospodarkę.

Aby efektywnie dbać o kondycję finansową firmy, dyrektorzy finansowi muszą być doskonale zorientowani w bieżącej sytuacji ekonomicznej zarówno swojego przedsiębiorstwa, jak i całej gospodarki. Dlatego po raz trzeci, wspólnie z Euler Hermes, postanowiliśmy zapytać uczestników kongresów Dyrektor Finansowy Roku, które odbyły się w Poznaniu, Rzeszowie, Katowicach i Sopocie, o to jak ich zdaniem kształtują się perspektywy ekonomiczne dla ich firm i całej gospodarki w najbliższych 12 miesiącach.

W badaniu udział wzięła rekordowa liczba dyrektorów finansowych (ponad 160), co dało nam znakomity materiał do analizy. Co z niej wynika? Przede wszystkim daje się zauważyć spadek optymizmu wśród CFO wynikający m.in. z hamującego popytu czy rosnących kosztów wynagrodzeń. Wciąż jednak optymistów jest znacznie więcej od pesymistów, tym niemniej spadek optymizmu wśród CFO należy traktować jak sygnał ostrzegawczy dla polskiej gospodarki.

Serdecznie zapraszam do lektury,

Tomasz Wróblewski
Partner Zarządzający
Grant Thornton

Słowo od autorów

Euler Hermes

Szanowni Państwo,

już po raz trzeci dyrektorzy finansowi obecni podczas kongresów Dyrektor Finansowy Roku odpowiedzieli na zaproszenie Grant Thornton oraz Euler Hermes i wyrazili swoje opinie na temat perspektyw ekonomicznych dla prowadzenia biznesu w Polsce.

Różne regiony kraju, diametralnie odmienne branże, w których działają ankietowani CFO, a mimo to wyłaniający się obraz jest spójny, prezentując się w ciekawą i logiczną całość. Powiem więcej: z wyprzedzeniem wskazuje zmiany, których możemy spodziewać się w przyszłości.

Środowisko dyrektorów finansowych jest dobrze przygotowane do zachodzących zmian i wyzwań rynkowych. Posiada niezwykłą umiejętność wczesnego dostrzegania ryzyka, zyskując czas na wdrożenie odpowiedniej reakcji. Doskonałym przykładem jest dostosowywanie poziomu inwestycji do niepewnej sytuacji rynkowej i całego otoczenia biznesowego.

Z drugiej strony dyrektorzy finansowi w Polsce nie działają zachowawczo – tak jak w poprzednich latach wspierali rozwój inwestycyjny firm, tak teraz stawiają na inwestycje w pracowników. Wskazują na to ostatnie informacje statystyczne, gdzie spadkowi inwestycji towarzyszy wzrost wykorzystania mocy produkcyjnych polskich przedsiębiorstw. Wzrost zatrudnienia to logiczna i bezpieczna alternatywa dla inwestycji w majątek trwały. Świadczy to ponadto o rosnącej roli i odpowiedzialności dyrektorów finansowych za kluczową przewagę konkurencyjną – kapitał ludzki.

Zapraszam do szczegółowego zapoznania się z wynikami badań. Rezultaty są niezwykle ciekawe, a płynące wnioski z pewnością przydadzą się w podejmowaniu codziennych decyzji finansowych w Państwa firmach.

Waldemar Wojtkowiak

Członek Zarządu, CFO

Towarzystwo Ubezpieczeń Euler Hermes

Kluczowe wnioski

Słabnie optymizm CFO

32 proc. uczestników badania optymistycznie ocenia perspektywy ekonomiczne na najbliższe 12 miesięcy. To spadek aż o 23 p.p. w porównaniu z ubiegłym rokiem. Z 5 do 19 proc. wzrósł natomiast odsetek dyrektorów finansowych, którzy spoglądają w przyszłość z pesymizmem.

Przychody firm będą spowalniać

40 proc. ankietowanych – o 21 p.p. mniej niż w 2015 roku – uważa, że zwiększy się popyt na produkty i usługi ich firm.

Koszty pracy będą rosły

41 proc. dyrektorów finansowych (o 15 p.p. więcej niż przed rokiem) zakłada wzrost średnich płac swoich pracowników.

Słabnie klimat do inwestowania

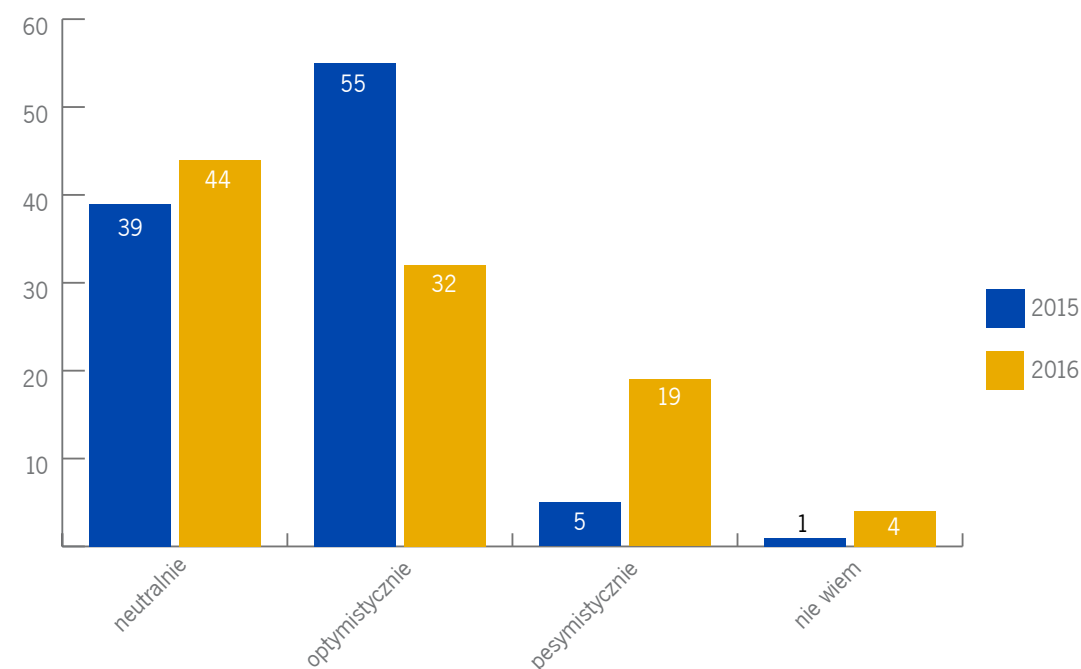
Dyrektorzy finansowi są znacznie mniej skłonni do inwestowania niż przed rokiem. Odsetek firm planujących zakup środków trwałych spadł z 70 do 59 proc.

Spada liczba optymistów wśród dyrektorów finansowych

32 proc. z ponad 160 uczestników naszego badania jest zdania, że perspektywy ekonomiczne na najbliższe 12 miesięcy są optymistyczne. To wyraźny spadek w porównaniu do ubiegłego roku, kiedy to odsetek dyrektorów finansowych z optymizmem patrzących w przyszłość wynosił aż 55 proc. Zdecydowanie wzrosła natomiast liczba ankietowanych, którzy widzą przyszłość raczej w ciemnych barwach. W tegorocznym badaniu odsetek ten wyniósł 19 proc., podczas gdy w ubiegłym roku pesymistycznie perspektywy ekonomiczne oceniło zaledwie 5 proc. dyrektorów finansowych.

Spadek optymizmu gospodarczego wśród dyrektorów finansowych jest niepokojący i może wskazywać na to, że spowolnienie gospodarcze będzie postępować. Nie ma jednak jeszcze powodu, aby bić na alarm i wieszczyć recesję lub kolejny kryzys finansowy. Wciąż bowiem co trzeci z respondentów uważa, że najbliższe 12 miesięcy będą dobre dla polskiej gospodarki, a tylko co piąty jest przeciwnego zdania. Takie wyniki mogą oznaczać, że dyrektorzy finansowi spodziewają się po prostu, że tempo wzrostu gospodarczego nieco spowolni, co pokrywa się z większością prognoz rynkowych (m.in. Narodowego Banku Polskiego, Komisji Europejskiej czy Międzynarodowego Funduszu Walutowego).

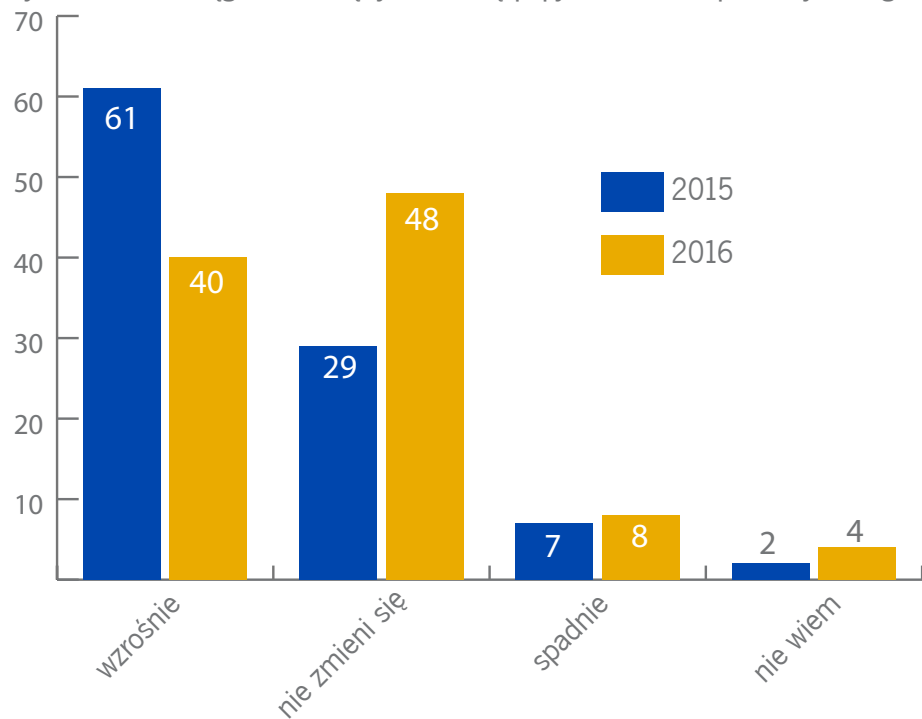
Wykres 1. Jak ocenia Pan/Pani perspektywy dla swojej firmy na kolejne 12 miesięcy? (w proc.)

Wzrost popytu wyhamuje

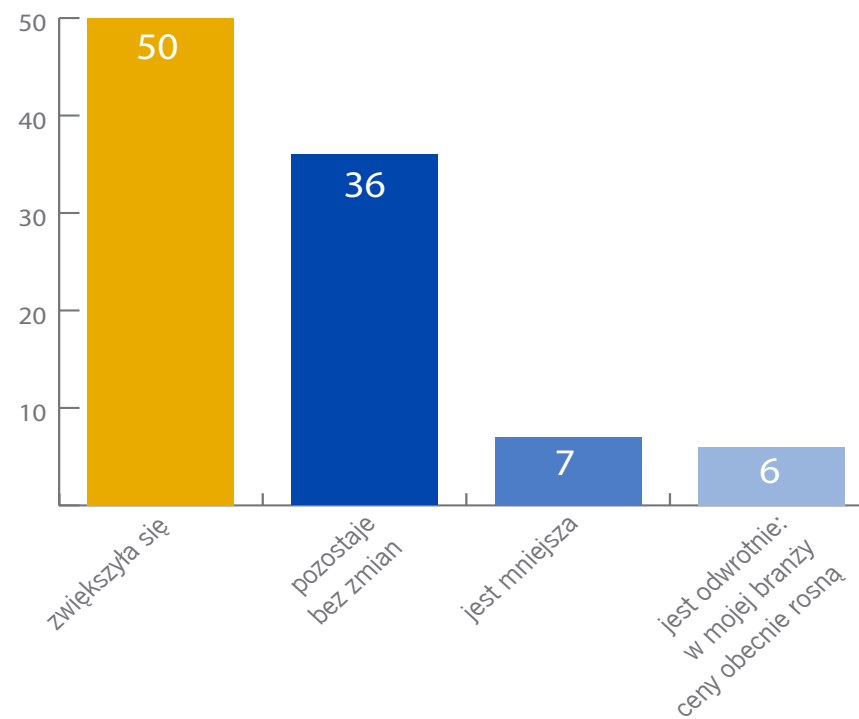
Słabnący optymizm wśród dyrektorów finansowych widać również w prognozach dotyczących popytu na produkty i usługi ich firm. Obecnie 40 proc. respondentów uważa, że popyt ten w ciągu najbliższych 12 miesięcy wzrośnie, a jeszcze rok temu odsetek ten wynosił 61 proc. Aż o 19 p.p. (z 29 do 48 proc.) wzrosła natomiast liczba ankietowanych, którzy przewidują, że popyt na produkty i usługi ich firm pozostanie na dotychczasowym poziomie. Pozytywny jest na pewno fakt, że tylko 8 proc. dyrektorów finansowych (wobec 7 proc. przed rokiem) zakłada obniżenie popytu.

Wykres 2. Jak w ciągu 12 miesięcy zmieni się popyt na Państwa produkty i usługi? (w proc.)

Spodziewając się spadku popytu na swoje produkty, CFO zmuszeni są reagować na niego obniżkami cen. Aż połowa uczestników badania deklaruje, że odczuwa w ostatnim czasie zwiększoną presję na obniżkę cen produktów i usług swoich firm, a tylko 7 proc. ankietowanych stwierdziło, że presja ta zmniejszyła się. 36 proc. respondentów natomiast nie czuło żadnej presji na obniżkę cen.

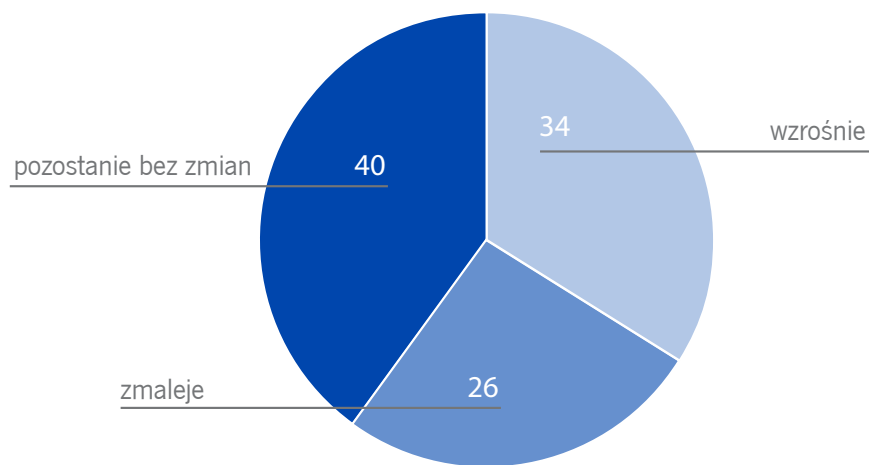
Wykres 3. Jak Pan/Pani ocenia bieżący poziom cen w swojej branży – presję na ich obniżki? (w proc.)

Niezadowalająca rentowność

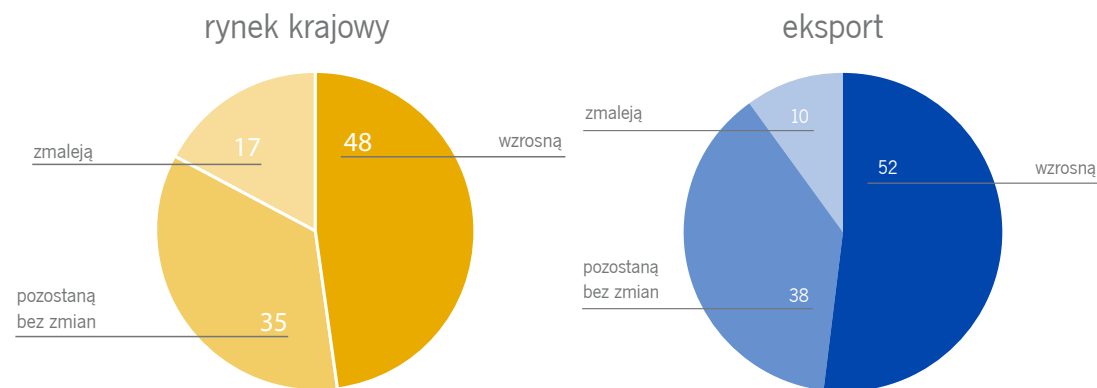
Tylko co trzeci z ankietowanych uważa, że w ciągu kolejnych 12 miesięcy jego firma osiągnie większą rentowność. To o 11 p.p. mniej niż w poprzednim badaniu. Zmniejszyła się również znacznie różnica pomiędzy odsetkiem dyrektorów finansowych spodziewających się wzrostu rentowności sprzedaży a odsetkiem zakładającym jej spadek. W 2015 roku wynosiła ona niespełna 28 p.p., a teraz zmalała do zaledwie 8,4 p.p. Ok. 40 proc. uczestników badania nie przewiduje żadnych zmian dotyczących rentowności.

Wykres 4. Czy sądzi Pan/Pani, że rentowność w ciągu kolejnych 12 miesięcy? (w proc.)

Nie dziwi zatem fakt, iż podobnie jak przed rokiem spadł odsetek dyrektorów finansowych spodziewających się wzrostu przychodów z rynku krajowego i z eksportu. Wciąż jest ich zdecydowanie więcej niż tych przewidujących, że one zmaleją, ale dysproporcja ta zmniejszyła się. W tegorocznej edycji badania 48 proc. ankietowanych prognozuje, że ich firma będzie generować większe przychody na rynku krajowym, a 52 proc. twierdzi, że poprawią się ich wpływy z eksportu. W porównaniu z poprzednim rokiem to spadek o odpowiednio 13 i 2 p.p., natomiast w porównaniu z badaniem sprzed dwóch lat o 19 i 13 p.p.

Wykresy 5. i 6. Jak w ciągu najbliższych 12 miesięcy zmienią się przychody z rynku krajowego i eksportu (w proc.)

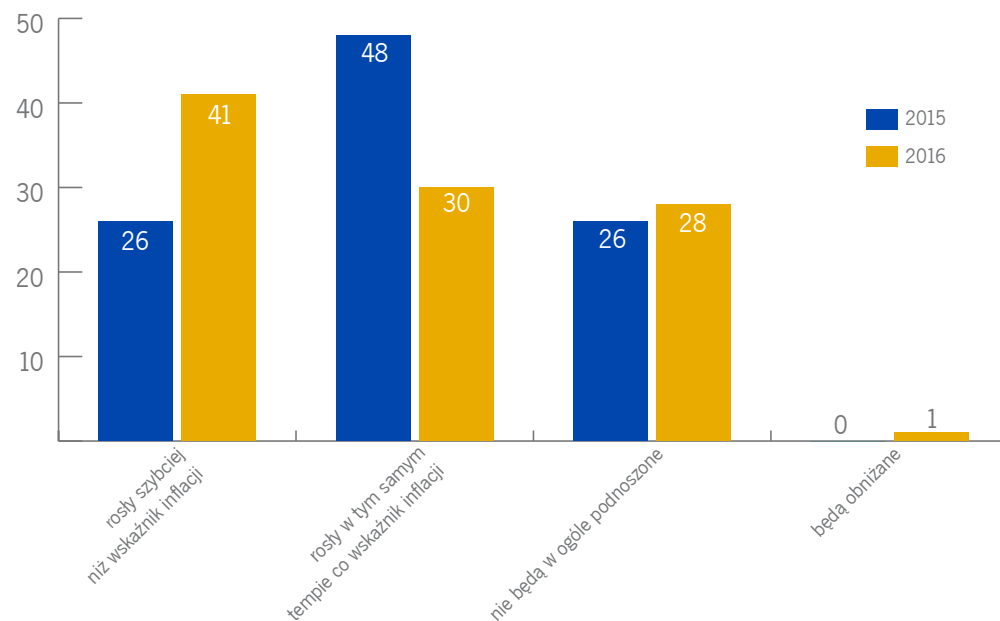

Koszty wynagrodzeń wzrosną

Wpływ na pogorszenie nastrojów dyrektorów finansowych może mieć również sytuacja na rynku pracy w Polsce. 41 proc. uczestników badania uważa, że w najbliższych 12 miesiącach wynagrodzenia w ich firmie będą rosły szybciej niż wskaźnik inflacji – to o 15 p.p. więcej niż przed rokiem. CFO zdają sobie zatem sprawę, że aby utrzymać w firmach najbardziej wykwalifikowanych pracowników, czyli tych generujących największą wartość dodaną dla przedsiębiorstwa, będą musieli zaproponować im lepsze warunki finansowe. CFO spodziewają się więc, że nie tylko przychody będą spadać, ale też koszty pracy będą rosnąć. Uważają zatem, że w najbliższym czasie rentowność ich firm będzie pod podwójną presją – zarówno przychodową, jak i kosztową.

Warto zauważyć, że spadł odsetek dyrektorów finansowych zapowiadających, że płace będą rosły w tempie zbliżonym do wskaźnika inflacji. Opcję tę wskazało w badaniu 30 proc. ankietowanych – o 18 p.p. mniej niż przed rokiem. Trudno się jednak temu dziwić. W ostatnim roku utrwaliła się w Polsce deflacja, a to oznacza, że gdyby płace miały rosnąć w tempie inflacji, musiałyby w praktyce nominalnie spadać, a takie działanie rzadko jest praktykowane w polskich firmach. 28 proc. CFO twierdzi natomiast, że wynagrodzenia utrzymają na dotychczasowym poziomie.

Wykres 7. Czy w najbliższych 12 miesiącach płace pracowników będą średnio (w proc.):

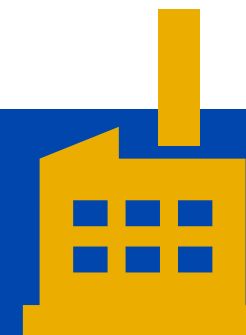
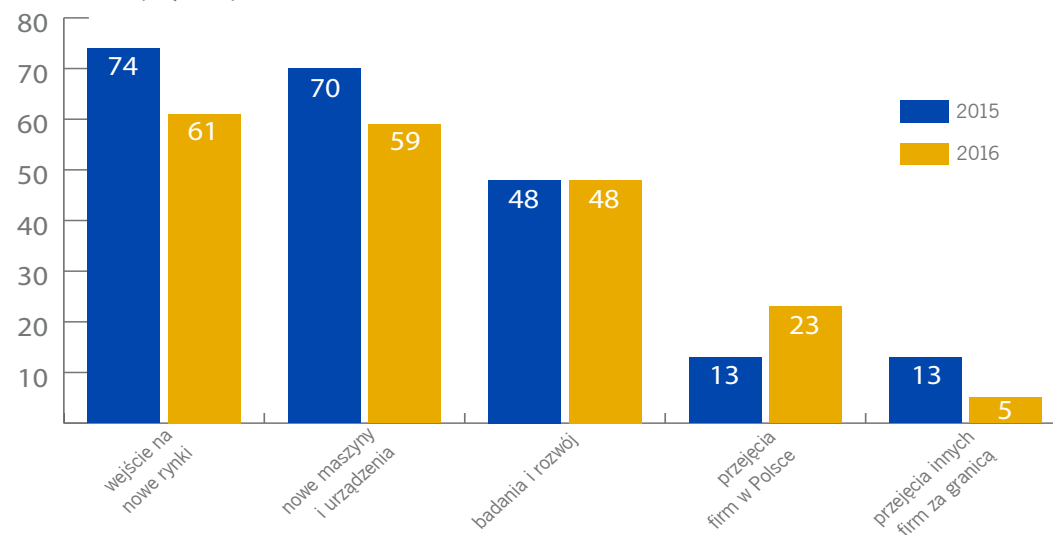
Mniej CFO myśli o inwestycjach

Delikatne pogorszenie nastrojów wśród dyrektorów finansowych widać również, gdy analizujemy ich plany na najbliższe 12 miesięcy dotyczące inwestycji. Co prawda, wciąż większość z ankietowanych CFO zamierza zwiększyć nakłady inwestycyjne, zwłaszcza te związane z wchodzeniem na nowe rynki oraz zakupem nowych maszyn i urządzeń, ale odsetek ten zmalał odpowiednio o 13 (z 74 do 61 proc.) oraz 11 p.p. (z 70 do 59 proc.).

Tyle samo respondentów, co w ubiegłym roku – 48 proc. – planuje natomiast przeznaczyć więcej środków finansowych na badania i rozwój. Może to oznaczać, że dyrektorzy finansowi w coraz większym stopniu zdają sobie sprawę z wagi innowacyjności w procesie budowania konkurencyjności swojej firmy i w tym celu planują większą część budżetu przeznaczyć na R&D.

28 proc. ankietowanych deklaruje z kolei chęć zwiększenia nakładów na przejęcia innych firm. To o 2 p.p. więcej niż przed rokiem, ale nieco inna jest struktura tych przejęć. W ubiegłym roku po 13 proc. ankietowanych planowało akwizycję polskich i zagranicznych firm, a w tegorocznej edycji raportu 23 proc. CFO zamierza zwiększyć nakłady na przejęcie krajowych przedsiębiorstw, a tylko 5 na przejęcie tych zagranicznych. To powrót do stanu z 2014 roku.

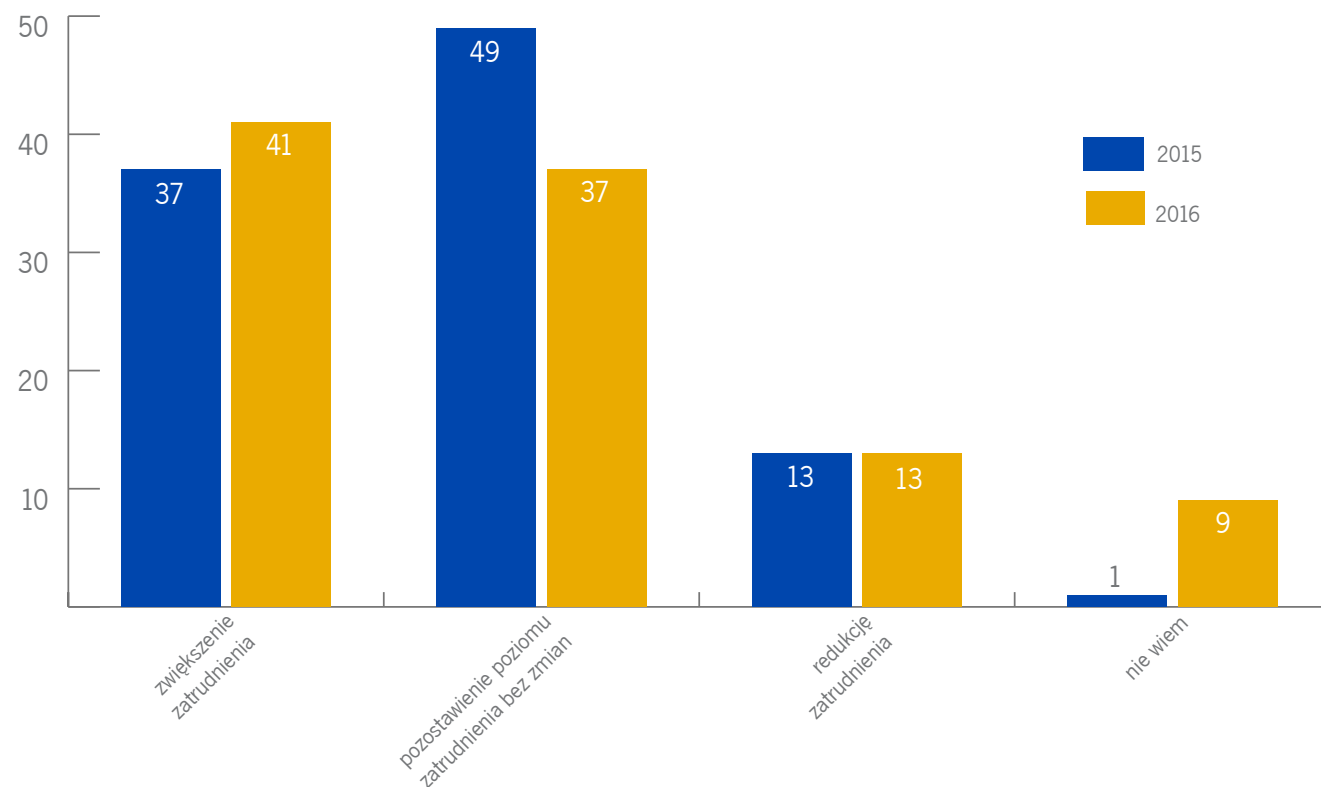
Wykres 8. Czy w ciągu kolejnych 12 miesięcy zamierzają Państwo zwiększyć nakłady na (w proc.):

Większy popyt na pracowników

Co zaskakujące, mimo hamującego popytu na produkty i usługi oraz niższego odsetka dyrektorów finansowych deklarujących wzrost nakładów inwestycyjnych, nie słabnie zapotrzebowanie na nowych pracowników. Odsetek CFO planujących zwiększenie zatrudnienia wręcz delikatnie rośnie – obecnie wzrost liczby pracowników w ciągu najbliższych 12 miesięcy zapowiada 41 proc. dyrektorów – to o 4 p.p. więcej niż przed rokiem. Co więcej, po raz pierwszy w trzyletniej historii naszego raportu więcej firm planuje pozyskać nowych pracowników niż utrzymać zatrudnienie na dotychczasowym poziomie. Jeszcze przed rokiem stabilizację liczebności swojej załogi zadeklarował co drugi z uczestników badania, a w tym roku ten odsetek wyniósł 37 proc. Redukcję zatrudnienia planuje natomiast tylko 13 proc. ankieterów – tyle samo co w 2015 roku.

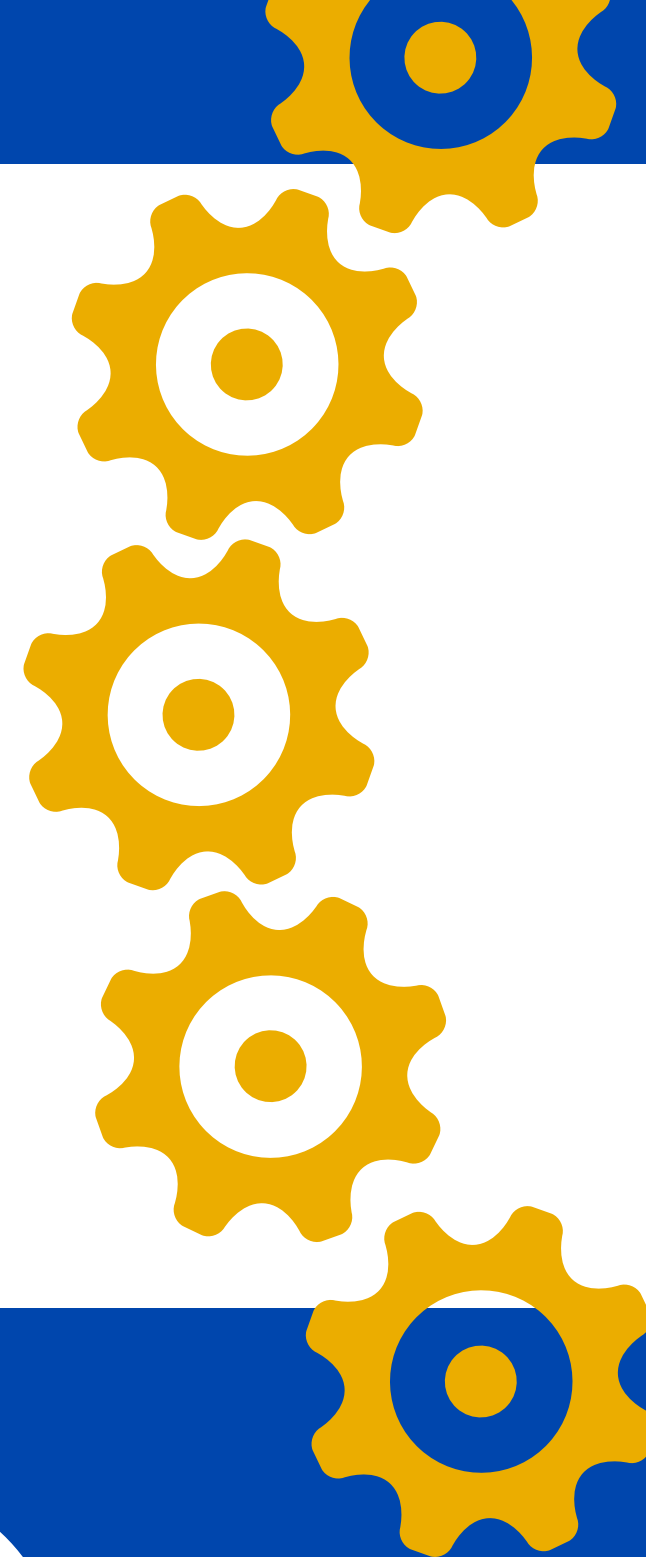
Wykres 9. Czy w ciągu kolejnych 12 miesięcy firma planuje (w proc.):

Podsumowanie

Optymizm dyrektorów finansowych osłabł w porównaniu z poprzednimi latami. Na gorsze nastroje CFO wpływ ma kilka czynników. Uczestnicy naszego badania zakładają, że w ciągu najbliższych 12 miesięcy wzrost popytu na produkty i usługi ich firm przyhamuje, co odbija się na ich prognozach dotyczących rentowności oraz przychodów, które również są mniej optymistyczne niż przed rokiem. Efektem tych nieco gorszych ekonomicznych perspektyw jest mniejszy odsetek dyrektorów finansowych, których firmy planują wejść na nowe rynki oraz przeznaczyć więcej środków finansowych na zakup nowych maszyn i urządzeń. Nie bez znaczenia jest również sytuacja na rynku pracy. Dyrektorzy finansowi przewidują wzrost kosztów wynagrodzeń, co sprawia, że rentowność ich firm będzie zarówno pod presją przychodową, jak i kosztową.

Mimo gorszych nastrojów dyrektorów finansowych, nie ma jednak powodów aby bić na alarm. Wśród CFO wciąż mamy więcej optymistów niż pesymistów, co może oznaczać, że uczestnicy badania zakładają po prostu, że tempo wzrostu gospodarczego w Polsce delikatnie spadnie, co potwierdzają prognozy takich instytucji jak Narodowy Bank Polski czy Międzynarodowy Fundusz Walutowy.

Kontakt

Jacek Kowalczyk
Dyrektor Marketingu i PR
Grant Thornton
T +48 22 205 4841
M +48 505 024 168
E jacek.kowalczyk@pl.gt.com

Grzegorz Błachnio
Research & Communication
Euler Hermes
T +48 22 385 49 19
M +48 601 056 830
E grzegorz.blachnio@eulerhermes.com

Informacje zawarte w niniejszym dokumencie mają jedynie charakter ogólny i poglądowy. Nie stwarzają one stosunku handlowego ani stosunku świadczenia usług doradztwa odatkowego, prawnego, rachunkowego lub innego profesjonalnego doradztwa. Przed podjęciem jakichkolwiek działań należy skontaktować się z profesjonalnym doradcą w celu uzyskania porady dostosowanej do indywidualnych potrzeb.

Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. dołożyło wszelkich starań, aby informacje znajdujące się w niniejszym dokumencie były kompletne, prawdziwe i bazowały na wiarygodnych źródłach. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi jednak odpowiedzialności za ewentualne błędy lub braki w nich oraz błędy wynikające z ich nieaktualności. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi także odpowiedzialności za skutki działań będące rezultatem użycia tych informacji.

Informacje o badaniu

Raport został opracowany na podstawie ponad 160 ankiet zebranych podczas czterech kongresów Dyrektor Finansowy Roku, które odbyły się w maju 2016 r. w Poznaniu, Sopocie, Katowicach i Rzeszowie.

Kongresy te to jedyne w swoim rodzaju wydarzenie w Polsce, integrujące środowisko dyrektorów finansowych i członków zarządów odpowiedzialnych za finanse w swojej organizacji.

Spotkania zawsze poruszają najbardziej aktualne problemy, z którymi muszą się zmierzyć menedżerowie polskich przedsiębiorstw.

Informacje o kongresach dostępne są na stronie:
<http://dyrektorfinansowyroku.pl/>

